

Ka ahei te Tiamana, te Karaka ranei, tetahi mema ranei o te Kaunihera, te Tiamana ranei o te Komiti Marae o tetahi kainga, kei reira nei tetahi hui e tu ana, ki te whakaputa raihana ki tetahi tangata e hiahia ana ki te hokohoko taonga i taua hui, ko te utu mo taua raihana kia tekau hereni. Mo era atu ahua mahi hokohoko e rima hereni. Ko te mana o taua raihana mo te wa anake o taua hui, kua e roa atu. Ki te hokohoko taonga tetahi tangata i taua hui, a kaore ona raihana penei, kaore ranei ona raihana i raro i etahi atu o nga tikanga-whakahaere i runga ake nei, ka ahei kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu i te rima pauna.

Whakahaere mo te Taha ki nga Pipi me era atu kai Pera o Te Moana.

66. (1) Kua tetahi tangata e hari ki tetahi wahi he kainga Maori, he pa, he wahi kei runga e tu huihui ana etahi whare Maori kua whakaturia he Komiti Marae mo taua wahi, hei kai, i etahi pipi i era atu kai-moana pera ranei no tetahi wahi kua arara te tango kai pera mai i reira.

(2) Mehemea ki te whakaaro o tetahi Apiha Takuta o te Ora, o tetahi Kai-tiroiro ranei o te Ora tera tetahi wahi kua kino, ka ekengia ranei e te kino runga i te rukonga ki reira i etahi kino, i te hamuti ranei ka ahei ia ki te tohutohu ki te Kaunihera Maori kia arara taua wahi i raro i nga mana o tenei paero.

(3) Kei reira te Kaunihera Maori i ma runga atu i tona Tiamana whakahau ai i te Tiamana o te Komiti Marae kia whakapiria ki te whare runanga o taua marae ki tetahi atu wahi ranei e tika ana he pukapuka panuitanga whakaatu ko taua wahi kua arara i raro i nga ritenga o tenei paero.

(4) Ko te whakataunga he tika i whakaturia he panuitanga ki runga i te wahi kua huaina i mua ake nei he whakaatu tena kua rite katoa nga tikanga te whakahaere i raro i tenei paero whakaatu i te nui o taua wahi e arara ana i raro i tenei paero a i te wa e tu tonu ana taua panuitanga i reira he whakaatu tena kei te mau tonu taua arai.

(5) Ko tenei panuitanga ka taea te whakakore i raro ano i nga mana o enei paero.

(6) Ki te takahia e tetahi tangata tenei paero ka ahei kia whiua ia kia utu i te moni kia kua e neke atu i te £5.

Ko nga mana i raro i enei paero he mana apiti atu ki, ehara i te mana tango i te turanga o, nga mana i whakawhiwhia e tetahi atu Ture.

K.—MO TE HAURANGI.

67. (1) Kua he waipiro e tukua e haria mai, e inumia ranei ki roto ki tetahi pa, kainga Maori ranei i nga wa katoa.

(2) Mehemea i tu tetahi hui nui i runga i te karanga, me tau ki runga i te tangata, i nga tangata ranei nana te karanga, te whiu mehemea ia, ratou ranei ka tuku, ka mea ranei kia tukua he waipiro ki nga manuhiri ki te tangata whenua ranei, ki etahi ki tetahi ranei o ratou, kia kua e neke atu i te rima pauna.

(3) Ki te kitea tetahi tangata e haurangi kino ana i roto i tetahi kainga i tetahi hui Maori ranei, e ahei ana kia whiua ia ki te moni kia kua e iti iho i te rima hereni kia kua e neke atu i te kotahi pauna.

(4) Tera e wahi hara te tangata Maori, Pakeha ranei mehemea:—

(1) I a ia e haurangi ana, ka tomo ia ki roto i tetahi whare runanga, whare karakia, i tetahi atu whare ranei o te katoa i roto i te kainga.

(2) Ka hari ia i te waipiro ki roto i tetahi kainga Maori.

(3) Ka inu ia, ka mea ranei kia inu tetahi atu tangata i te waipiro i roto i tetahi whare runanga whare karakia, whare ranei o te Katoa.

A, ko taua tangata me whiu ki te moni kia kua e iti iho i te rima hereni, kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatahi, a, kia kua e neke atu i te rua pauna mo ia haranga i muri iho,

L.—TE KAI-TUPEKA.

68. Ka whai hara te tangata, ahakoa he Pakeha he Maori ranei, e hoko ana, e hoatu ana ranei i te hikareti, i te tupeka i te torori ranei ki tetahi tamaiti Maori kaore nei ano nga tau i eke ki te tekau ma rima, a e tika ana kia whiua ki te moni kia kua e neke atu i te rima pauna.

Ka whai hara tetahi tamaiti Maori, kaore nei ano i eke nga tau ki te tekau ma rima, mehemea ia ka kai i te tupeke, i te torori ranei, i te hikareti, i tetahi wahi ranei o te hikareti, a e tika ana kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu i te rima hereni mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te tekau hereni mo te hara tuarua, kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatoru, mo ia haranga ranei o muri iho

M.—NGA PUREI MONI.

69. Ko te tangata, ahakoa he Maori he aha ranei, e hiahia ana ki te whakatu whare pirioete ki roto i tetahi kainga Maori, a ko te tangata Maori e hiahia ana ki te whakatu whare

pirioete ki tetahi atu wahi i roto i te takiwa, haunga ia nga taone (engari nga rota Maori i roto i nga taone) me nga kainga Pakeha, me whiwhi i te tuatahi ki te raihana a te Kaunihera, ma te Kaunihera e whakaputa i runga i nga tikanga e whai ake nei:—

(1) Ko taua raihana me penei i te Ahau C e mau nei i te Kupu Apiti.

(2) Ko te utu mo taua raihana kia tekau pauna.

(3) Ko te wa e mana ai taua raihana kia kotahi tau i muri iho i te ra tuhia ai (haunga ia mehemea ka whakakorea e te Kaunihera i runga i nga tikanga i raro iho nei).

(4) Ko nga whare pirioete me hanga kia whai huarahi mo te hau ki roto ki waho a me ata tiaki pai kia kua e paru.

Ko nga whare pirioete me whai whare paku a wahi hei miminga kia rite ki ta te Apiha Takuta o te Ora ki ta te Kai-tiroiro o te Ora ranei i whakaaro ai e pai ana.

(5) Me puare nga whare pirioete i nga ra noa o te wiki, i waenganui i te 9 o nga haora o te ata me te 10 o nga haora o te po. Ko te tangata e takahi ana i tenei tikanga-whakahaere, ka ahei kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te rua pauna mo te hara tuarua a ki te hara i muri iho e ahei ana kia whakakorea tona raihana.

(6) E kore e pai kia tukua tetahi tamaiti Maori, kaore nei ano i eke nga tau ki te tekau ma rima, kia purei pirioete i roto i tetahi whare pirioete whai raihana, a mehemea ka kitea e purei ana i reira, ka ahei kia whiua te tangata i a ia te raihana, te tangata ranei e tiaki ana i te whare pirioete, ki te moni kia kua e neke atu i te rima pauna mo te hara tuatahi, a mo te hara tuarua ka ahei te Kaunihera ki te whakakore i raihana.

(7) Ki te hiahia kia whakahoutia te raihana me tuku mai te tono i mua atu o te wa e mutu ai te mana o te raihana.

(8) Ko te tamaiti Maori kaore nei ano nga tau i eke ki te tekau ma rima e kitea ana e purei pirioete ahakoa i hea, ka ahei kia whiua ki te moni kia kua e neke atu i te rima hereni mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te tekau hereni mo te hara tuarua, kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatoru mo ia haranga ranei o muri iho.

(9) Ko te tangata nana tetahi whare pirioete, teepu pirioete ranei i roto i tetahi kainga Maori, a ko te tangata Maori nana tetahi whare pera, teepu pera ranei i tetahi atu wahi i roto i te Takiwa haunga ia nga taone (engari nga rota Maori i roto i tetahi taone Maori) me nga kainga Pakeha, mehemea kaore ia i whiwhi i te raihana a te Kaunihera, ka ahei kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu i te rua tekau ma rima pauna.

(10) Ko te tangata e kitea ana e purei moni ana, ahakoa he purei kaari ko etahi atu takaro ranei (haunga ia te pirioete ki nga wahi i ata raihanatia) i roto o te rohe o tetahi kainga Maori, ka ahei kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu i te tekau hereni mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuarua, kia kua e neke atu i te rua pauna mo ia haranga o muri iho.

(11) Ko te tangata nana tetahi whare, e noho ana ranei i roto i tetahi whare i roto i tetahi kainga Maori, mehemea e tukua ana e whakaaetia ana ranei e ia te purei moni (haunga ia te pirioete ki nga wahi i ata raihanatia) ki roto i taua whare, ka ahei kia whiua ki te moni kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te rua pauna mo te hara tuarua, kia kua e neke atu i te rima pauna mo ia haranga o muri iho.

N.—NGA KOMITI MARAE.

70. Ka ahei te Kaunihera ki te tuku i katoa i tetahi ranei o ona mana i raro i nga tikanga whakahaere kua whakatakorua ake nei, ki tetahi Komiti Marae, a hei reira ka whaimana taua Komiti ki te whakahaere i aua mana i roto i tona kainga.

Ka ahei te Komiti Marae ki te whiu a ki te whaina mo te takahanga i tetahi tikanga whakahaere, engari mehemea ki te kore e utua taua whaina i roto i te takiwa i whakaritea ai, me tuku atu e te Tiamana o te Komiti te whakaatu o taua takahanga me nga kupu whakamarama o te take me te korenga i utua te whaina, ki te Tiamana o te Kaunihera.

71. Ma te Kaunihera e whakarite he whaina mo nga paero kaore i whakahuatia te whaina.

O.—PAINGA-A-TINANA, A-HINENGARO A A-WAIRUA MO NGA TANGATA MAORI E NOHO ANA I ROTO I TENEI TAKIWA.

72 (1) Ko te tangata kei a ia e tiaki ana, a ko ia te kai-tohutohu me te Kai-whakahaere i nga tikanga mo tetahi tamaiti tane kei raro i te tekau ma wha nga tau, i tetahi